

PIETER ISAAK ANNOKKÉ
ONFORTUINLIJK PLANNENMAKER

door MR. H. C. HAZEWINDEL

IN de tweede helft van de 18de eeuw woonde in Den Haag het echtpaar Isaak Annokké (ook wel geschreven Annokkee) en Cornelia Mulder. Het huwelijk was gesloten in de gereformeerde kerk te Scheveningen op 31 januari 1751: de bruid was toen weduwe van Samuel Overduijn en wees haar enig kind een bedrag van f 6,— als vaderlijk erfdeel toe. Isaak komt voor als koopman en winkelier. In het Haagse register van neringdoenden werd Isaak op 11 juni 1787 ingeschreven onder het hoofd: koffie-, thee- en chocoladeverkopers en tevens onder dat van: kleine kramers in zout en zeep.

Hun zoon Pieter Isaak liet het echtpaar Annokké-Mulder op 12 januari 1755 in de Grote kerk dopen. Toen deze 21 jaar oud was trad hij in het huwelijk met de zeven jaar oudere Anna Margaretha Pipersberg, een Duitse uit Lüttringhausen; de plechtigheid vond plaats in de Kloosterkerk op 18 augustus 1776. Uit dit huwelijk zijn vijf kinderen geboren, twee zoons en drie dochters, die alle in de Grote kerk werden gedoopt: de oudste zoon Leonardus Cornelis op 15 juni 1777, Christiaan op 11 oktober 1778, Anna Carolina op 2 juli 1780, Cornelia Hendrika op 7 juli 1782 en Anna Margaretha op 19 november 1783.

In een Haagse notariële akte van 6 oktober 1780 wordt Pieter Isaak „Marchand des modes, dans le Speuystraat” genoemd ¹⁾. Vijf jaar later passeren zijn ouders een schuldbekentenis van f 100,— ten behoeve van de koopman Wolf Benjamin Jacobs „ter saake van leverantie van koopmanschappen van den 9en tot den 23sten december 1784” aan hun zoon, die dat bedrag toen niet kon betalen: zijn ouders stellen zich borg voor de voldoening op 15 oktober 1785 ²⁾.

Pieter Isaak woonde toen al niet meer in Den Haag: op 25 januari van dat jaar had hij de eed als poorter van Rotterdam afgelegd; vermoedelijk woonde hij er al in 1783; immers in het buurtboek van de Spuistraat staat bij het verpondingsnummer

2562 aangetekend: „Mey 1778 Pieter Isak Annokke en zijn Huisvrouw, verhuyst, augustus 1783” ³⁾).

Wat er hem kan toe hebben bewogen op 19 juni 1783 de helft in een molen, c.a. genaamd „De Nieuwe Snuifmoole” en vroeger „De Brouwersmoolen” staande aan de Zuid-Westbinnensingel te kopen voor f 2.000,— en twee kustingbrieven van f 5.600,— en f 1250,— kunnen we alleen maar gissen. Twee jaar later, op 17 september 1785, verkocht hij zijn helft weer aan de Delftse notaris mr. Reyer Geesteranus ⁴⁾).

In Rotterdam wierp Annokké zich op wat wij tegenwoordig het horecabedrijf noemen. Op 13 juni 1786 kocht hij van Ignatius Schöbel het logement „Het Klein Schippershuis” aan de Spaanse-kade, naast het pand „Spinola”, voor f 26.000,— waarvan f 9.000,— contant betaald werd en de rest als hypothecaire schuld op het huis gevestigd bleef ⁵⁾).

Het Klein Schippershuis was een gerenommeerde herberg in het toenmalige Rotterdam en riant gelegen op een van de schilderachtigste punten van de havenwijk. Of de voormalige marchand de modes of zijn echtgenote over enige ervaring in het hotel- en cafébedrijf beschikten, weten we niet, maar vooralsnog schijnen zij geen slechte zaken gemaakt te hebben, want toen Schöbel in 1789 zijn schuldrentebrief verkocht, was daarop al f 1.000,— afgelost en bedroeg ze nog maar f 16.000,— ⁶⁾).

Maar bepaald ongunstig voor de renommé van het hotel lijkt het ons, als we horen dat Anna Margaretha „Peperberge” zich op een morgen in 1790 zó vergat dat zij de zoon van vroedschap mr. Antony Wilhelmus Senn van Basel, toen deze op een morgen voorbij het logement wandelde, luidkeels uitmaakte voor een schelm en eerdief, wat haar grieven tegenover deze jonge man, die het twee jaar later tot schepen en in 1794 tot vredemaker zou brengen, dan ook geweest mogen zijn. Senn van Basel verklaarde enkele dagen later ten overstaan van een notaris, het versmaad te hebben zich met deze vrouw in een woordenwisseling te begeven, maar zo’n belediging toch niet met onverschilligheid voorbij te willen gaan. Omdat het hier een vrouw betrof, wilde hij, alvorens verdere „démarches” te doen, haar echter eerst wijzen op het onvoorzichtige van haar optreden en eventueel genoeg nemen met een verklaring harerzijds, dat zij die woorden in een vlaag van drift gesproken had ⁷⁾).

Behoudens dit onplezierige intermezzo moeten de jaren vóór de inval van de Franse troepen de onbezorgdste tijd van Pieter's rijpere jaren zijn geweest. Maar het begin van het jaar 1795 plaatste hem, evenals talrijke andere neringdoenden, voor ernstige moeilijkheden. Aan de pas opgetreden Municipaliteit schreef hij bitter, maar hoffelijk: „dat dadelijk bij de intrekking der Fransche troupes alhier, zijn logement eene zodane toevloed van Fransche militairen, zoo alhier guarnisoen houdende als af- en aan reizende heeft gehad, dat niet alleen zijn huis dagelijks vol was maar zelfs dat (hij) veelen heeft moeten afzeggen. Dat alle de betaalingen door dezelve voor kost en drank en inwooning gedaan, zijn geschied in assignaten, terwijl (hij) aan de gemelte Fransche militairen geene meerdere prijzen voor het bij hun genotene heeft afgevorderd als in zijn Huis zints langen tijd gebruikelijk is geweest. . . . Dat hoe zeer (hij) wel is waar anterieur aan het placaat van de Provisionele Representanten van het Volk van Holland relatieff tot den ontvangst der assignaten dezelve heeft in betaling genomen, hij egter gemeend heeft eensdeels die niet te kunnen of te mogen weigeren en anderdeels is in 't vertrouwen geverseerd, dat hij voor alle de faciliteiten, diensten en gemakken aan meergemelte Fransche officieren bewezen, zoude worden schadeloos gesteld, immers dat de assignaten òf dadelijk in cours zouden worden gebragt òf uitgewisseld zouden worden. Dan dat (hij) mitsdien de voorss. assignaten thans beloopende de somma van 4160 livres, ter verwisseling hebbende laten aanbieden door eene zijner vrienden, die in de commissie gesteld is, tot zijn leedwezen heeft moeten ondervinden, dat men eenige difficulteiten maakte om uit aanmerking van de grootheid der somme die verwisseling te doen, met bijvoeging dat men in 't idee verseerde even of een logementhouder niet verplicht was de assignaten te ontvangen. Dat (hij) hoopt, dat aan de wijsheid en het doorzicht van de Burgers, composeerende de Municipaliteit alhier, geenzints zal echappeeren de inconvenienten waaraan een publicq logement- en tafelhouder zoude geëxponeerd zijn, wanneer hij zijn Huis en tafel aan de Fransche militairen weigerde, welke zelve op instantiën van (hem) om in contanten te betaalen, declareerden dezelve niet te hebben. Ja, (hij) zal menageeren eenige van die onaangenaamheden, reeds hem voorgevallen, alhier aan te halen. Dat (hij) verder verzoekt, dat de Municipaliteit zal in agt nemen, dat veele zijner calanten, welke lange tijden en jaarlijks bij

hem gelogeert zijn geweest, door de voorss. inlogering der Franschen bij hem zijn moeten worden geweigert en aldus de schade, wanneer zijne assignaten niet verwisseld wierden, merkelyk verdubbeld zouden worden, eene schade, Burgers, welke gelijk gespeurd zal worden zoodra (gelijk het manifest is) men gelieft na te gaan, dat (zijn) logement van oudsher is gefrequenteerd geweest door het gantsche Corps van de Marine, welke dan ook als eene der grootste steunen tot instandhouding van hetzelfde werd aange-merkt en waarvan alle de officieren bij hun retour uyt de Bom-mellerwaard en van elders uit hoofde voorss. zijn afgezegd geworden. Dat de grootte dezer somma geenzints zal in 't oog loopen, wanneer men insgelijks in agt neemt, dat geduurende 5 weken dagelijks door elkander gerekend 14 à 15 Franschen, zoo officieren, commissarissen als andere aan de Fransche Armée ge-detacheerd, hebben gelogeerd, gedineerd en gesoupeerd, welk aantal hunne verteering zeer mediocre gerekend, zekerlijk wel even-gemelde somma zal uitmaken. Dat (hij) tot meerder bewijs van het alhier nedergestelde hiernevens voegd een declaratoir van de Fransche commissaire Ameslant, welke bij hem gebilletteerd, dagelijks bij alle de handelingen van (hem) is present geweest. Redenen waarom hij zig keerd tot de Municipaliteit en aan dezelve ver-zoekt, dat zij tot voorkoming der enorme schade, ja tot evitatie van een gedeelte der ruine van (hem) en zijn talrijk huisgezin aan dezelve nevens andere Burgers zijne opgegevene assignaten ge-lieven te doen verwisselen" 8).

Maar zelfs het bijgevoegde declaratoir van citoyen Ameslant, „commissaire des Fourage de l'Armée Française" vermocht het stadsbestuur niet te vermurwen. Op 10 maart 1795 verklaarden Wethouders en Raden, dat aan alle burgers het „remboursement" van de vóór 8 februari ontvangen assignaten was geweigerd, zodat voor Annokké geen uitzondering kon gemaakt worden, maar dat die assignaten die door hem van reizende Franse officieren, op het stadhuis zouden kunnen worden verzilverd, mits Annokké des-gewenst onder ede verklaarde, dat die assignaten geen andere waren „dan die hij waarlijk na 8 februari 1795 van reizende Fran-sche officieren, alhier geen guarnizoen houdende of bij hem ter inquantiering gebilletteerd geweest, heeft ontvangen".

Annokké raakte door deze rampspoed in acute financiële moei-lijkheden, die hem er toe noopten bij zijn wijnleverancier, de firma

Carel Ellinckhuysen en Zoonen, bij wie hij o.a. al voor een bedrag van f 6.000,— in het krijt stond wegens geleverde wijnen, een lening te sluiten, waarbij hij op vrij onereuse voorwaarden de beschikking kreeg over een bedrag van f 5.700,—, met ingang van het sluiten van de vrede met Engeland af te lossen in jaarlijkse termijnen van f 1.000,—. Een van die voorwaarden was, dat Annokké zich moest verbinden, drie vierde delen van de in zijn logement te debiteren wijnen te betrekken van de firma Ellinckhuysen, zolang de schuld niet geheel was afgelost, bij gebreke waarvan de crediteur acht dagen na gedane waarschuwing het resterende bedrag ineens op kon eisen ⁹⁾.

Annokké nu stelde zich voor met het geleende geld een grote slag te kunnen slaan. In Londen had hij kennis gemaakt met een soort volksamusement dat er bijzonder in trek was en vandaar naar het continent was overgewaaid, de vauxhall. De naam is volgens sommigen afgeleid van een weduwe, Jane Vaux, die in het begin van de 17de eeuw aan de Theems in Lambeth grondbezit had; volgens anderen van de buitenplaats Faukeshall. Na de restauratie van 1660 was men daar een tuin gaan aanleggen die van tijd tot tijd werd geillumineerd en waar muziekkuitvoeringen werden gegeven, en die in de 18de eeuw zijn bloeitijd beleefde. Annokké kende dit etablissement uit eigen aanschouwing. Zoals hij zelf vertelde had een verblijf van enige tijd in Londen hem in staat gesteld om de vauxhall aldaar, „voorzeker een der beroemdste gebouwen van dien aart in Europa, zo in deszelfs geringste bouw-orde, als verdere inrigting” van nabij te bestuderen. Hij was getroffen „door den schoonen en kieschen smaak” van het complex en keerde naar Holland terug met het voornemen iets dergelijks ook in Rotterdam te verwezenlijken.

In 1797 lukt het hem een grote tuin in Rubroek aan de Mannenlaan van een zekere James Smith voor een bedrag van f 6.000,— aan te kopen, waarvoor hij een schuldrentebrief liet opmaken ¹⁰⁾. Een jaar later kocht hij er een aangrenzende tuin bij voor f 500,— en een schuldrentebrief van f 700,— ¹¹⁾; nog in hetzelfde jaar slaagde hij erin zijn bezit af te ronden door de hand te leggen op een derde tuin, waarvoor hij f 2.625,— in contanten betaalde ¹²⁾ en twee jaar later verwierf hij nog een aangrenzende tuin voor f 1.100,— in gereed geld ¹³⁾.

Met voortvarendheid heeft Annokké er naar gestreefd zijn

nieuwe bezit nog vóór het begin van de kermis voor het houden van tuinfeesten in te richten en in de Rotterdamsche Courant van 24 augustus 1797 liet hij een advertentie plaatsen van de volgende inhoud:

„P. J. Annokké, logementhouder in het Klein Schippershuis te Rotterdam adverteerd, dat hy, in zijn Tuin, gelegen in de Mannenlaan even buiten de Goudsche Poort dezer Stad, gedurende de Kermis, zal houden Vauxhall en Bal, waarvan het groot Orchest gedirigeerd zal worden door den Heer Merlin en de Dans door den Heer Gautier, aanvangende met Maandag den 28 dezer, 's avonds ten half tien uren en sluitende des morgens ten drie uren. De entree, voor yder Persoon, is een Gulden.”

Met de naam vauxhall waren de Rotterdammers al lang vertrouwd. Jaarlijks immers placht de heer J. Hirn, kastelein in de Doele, gedurende de kermisweek daar vauxhall te houden en daarop in de courant de aandacht te vestigen; voor het eerst in die van 25 augustus 1778:

„J. Hirn, kastelein in de Stads Doele adverteerd, dat gedurende de aanstaande Kermis, 's avonds van 10 tot 2 uren des nagts, op de Groote Plaats van het bovengenoemde Logement, Vauxhall gehouden zal worden; beginnende des Maandags en eindigende des Saturdays daar aan volgende: Een yder Persoon betaald voor de Entré elf stuivers. Men zal tot gemak zich van de Koude Keuken op de voornoemde Plaats kunnen bedienen.”

Deze entreprijs, later verhoogd tot twaalf stuivers en sedert 1795 tot f 1,— wijst er wel op dat men prijs stelde op een select publiek; het blijkt trouwens ook uit latere aankondigingen, waarin uitdrukkelijk vermeld wordt, dat liverijbedienden geen toegang verleend zal worden.

Blijkbaar viel dit soort ontspanning destijds ondanks de voor die tijd zeer hoge toegangsprijs in de smaak, want in het eerste jaar van de Bataafse vrijheid liet H. van Coert, kastelein van de plaats „De Unie” aan de Kerklaan naast „Blaauwjan”, bekend maken, dat er tijdens de kermis op zijn plaats concert en bal zou gegeven worden, en het jaar daarop sprak hij van Vauxhall en Redoute Royal! Het orkest, bestaande uit twee eerste en twee

tweede violen, een altviool, twee hoorns, twee klarinetten, een „basson” en een bas, stond onder leiding van burger P. Hulstkamp en de dans onder die van burger P. Huyers, terwijl de plaats „superbe” met lampions verlicht zou wezen.

Annokké nam onvervaard deze uitdaging aan. Weliswaar miste hij het nodige bedrijfskapitaal om de concurrentie met succes het hoofd te kunnen bieden, maar aan overredingskracht schijnt het hem niet ontbroken te hebben. In het begin van het jaar 1798 slaagde hij er in een groot aantal stadgenoten te bewegen deel te nemen in een „negotiatie” waarvan de inhoud door een notariële akte bekend is ¹⁴⁾. We lezen daarin o.a.:

„De ondergetekende in het voorleden jaar bij koop eygenaar geworden zijnde van eene zeer uitgestrekte en royale tuin, gelegen in de Manne- en Boerelaanen, even buiten deze stad, heeft dezelve slegts weinige weeken voor de Kermis, ofschoon in grooten haast, wegens de korthed van tijd tot een vauxhall geappropriëerd en het geluk gehad niet alleen dat het Publicq heeft getoond in dit Nieuw Etablissement veel genoeg te nemen, neen, maar ook dat verscheide notable Stadgenoten hem hebben aangezocht om die entreprise te continueren, te verbeteren en uit te breiden, vooral door het aanbouwen van eene spacieuse en royale danszaal mitsgaders door het aan- en inbrengen van alles, hetwelk kan dienen om gemelde tuin tot eene volmaakte en geëxtendeerde plaats van zomerdivertissement en uitspanning te maken, waartoe de situatie van dezelve zoo favorabel is. Hierover zijne gedachten hebbende laten gaan is hij te raden geworden aan dat verzoek te voldoen en heeft daartoe de nodige mesures genomen, zoo door den aankoop van twee thuienen, waarvan de eene, met twee fraaie coepels aan de Boerenlaan gelegen en voorts beide naast de zijne gelegen zijn, als door het aanbesteden van den opbouw eener magnifique danszaal en voorts door alle de preparatiën te maken, welke tot het voorschreven einde dienen, zoo zelfs, dat met de maand Juni a.s. alles bereids in behoorlijke ordre zal zijn. Dan, daar deze geëxtendeerde entreprise hem noodwendig in vrij importante kosten entraineeren, welker onverwijlde voldoening eene goede som comptante penningen zal vereischen, zoo is hij te raden geworden, om op zijne voorschreven thuienen met al hetgeen op en in dezelve ingebracht is of nog ingebracht zal worden, eene somma van f 7.000,— te negotiëren en . . . daarvoor in manier als volgt te ver-

hypotheceren, niet twijfelende van het daaruit te trekkende agrement, gevoegd bij de zekerheid hunner uitteschietene capitelen en interessen zal hen aanzetten om in deze negotiatie enig deel te nemen. En het is in dat aangenaam vooruitzicht dat hij de vrijheid neemt, aan de resp. deelnemers en geldschieters het volgende plan te proponeren, waarbij hij echter tot meerder elucidatie en zekerheid het volgende verzoekt in consideratie te mogen geven:

- I. Vooreerst zoo zijn de voorsschreven thuienen en erven met de daarop staande gebouwen en 't geen verder aard- en nagelvast is, (zonder daaronder te rekenen de meubilen en sieradjen en 't geen verder in dezelve gebragt is of nog ingebragt zal worden) waardig eene somma van f 20.350,— capitaal blijkens de acte van tauxatie aan deze geannexeerd.
- II. zal hij aan de gezamentlijke geïnteresseerdens doen blijken, dat het geheele pand met al wat er op of in is of nog ingebragt staat te worden, niet meer belast is als met de somma van f 6.200.—.
- III. hij zal het geheele pand voor zijne rekening laten verzekeren en de polis van assurantie op f 12.000,— nemen, zullende dezelve ten allen tijde voor de geïnteresseerdens op hunne requisitie vertoond worden.
- IV. hij zal ten behoeve van de resp. geldschieters ten zijnen koste verhypotheceren zijne voorschreven thuienen en erven, gebouwen en getimmertens en met één woord al het geen op of in gemelde thuienen en erven is, mitsgaders alle de meubilen daar reeds bereids ingebragt of nog in te brengen en daarvoor een behoorlijke kustingbrief laten passeeren."

Dan volgt het eigenlijke plan van de negotiatie. Ze zal een bedrag van f 7000,— niet te boven gaan en dit zal verdeeld worden in aandelen van f 100,—, met dien verstande dat het ieder vrijstaan zal voor meer aandelen in te tekenen. De rente zal 4 % bedragen. Jaarlijks, te beginnen met 1 juli 1799, zullen er tien aandelen uitgeloot worden en onder directie van twee leden der gezamenlijke belanghebbenden zullen de uitgelote aandelen op dezelfde dag als volgt afgelost worden: de eigenaars van de aandelen, die in 1799 uit zullen loten, zullen ieder behalve rente en aflossing een premie van f 10,— ontvangen; deze premie zal gedurende de

vijf volgende jaren f 5,— bedragen, terwijl de eigenaars van de tien resterende aandelen weer een premie van f 10,— zullen genieten.

Acht dagen voor de sluiting van de inschrijving zullen de deelnemers de gelden moeten storten bij de heren J. van Moorsel of J. Eck. Weer acht dagen later zal men hun een gedrukt en „in forma getekend” aandeel doen toekomen.

Er bestond voor deze negotiatie voldoende animo; onder de deelnemers (de handtekeningen zijn niet alle leesbaar) komen behalve Jan van Moorsel en Johan Eck, die resp. voor vier en twee aandelen intekenden, o.a. voor:

Math. van Oostenrijk (5), George Craufurd (4), J. van Genep (4), Herman Zeevenhuyzen (4), B. Fremery (3), P. van der Kun (2), Corn. G. Evertsz (2), J. Hoffman (2), F. K. Brons (1), H. D. Mispelblom Beyer (1), Frans Helmis (1), D. J. van der Hoeven (1), B. van Lockhorst (1), J. Sturenberg (voor het gezelschap „Harmonia”) (1), H. van Lockhorst (1), P. Klerk (1), Corn. Specht (1), Johan de Haas (1), C. M. Westinghausen (1), S. Rodenburgh (1), Van Tomputten (1), M. M. de Monchy (1), J. van Heemstee (1), A. W. Beelaerts (1), Jochem Grim (1), A. Sluiter (1), J. D. A. Havart (1), Overveldt en Faber (2) en, last not least, zekere P. K. J. Z. voor het gezelschap „Tot Nut en Vreugd” voor tien aandelen.

Om aan deze negotiatie uitvoering te geven passeerde Annokké op 19 september 1798 voor schepenen de verlangde schuldrentebrief ten behoeve van Johannes Eck, die zich haastte in een notariële akte te verklaren, „dat die rentebrief, schoon ten zijnen name gepasseerd, egter niet aan hem maar aan de gezamenlijke geïnteresseerden in de negotiatie is behorende; dat hij dezelve brief wel onder zijn depositum wil houden, dog dat hij daardoor niet zal kunnen worden verstaan zich eenigzints verantwoordelijk te hebben gesteld voor enige wanbetaling of uitstel voor de ongevallen die aan het gemeld effect of aan de daarvoor verbonden panden zouden kunnen overkomen, voor de onkosten voor het eene of andere te doen of voor eenig ander toeval hoegenaamd”. Van deze verklaring zou aan ieder der aandeelhouders een gedrukte en door de notaris te tekenen authentieke kopie worden ter hand gesteld met een daarop door hem, Eck, te schrijven nummer, benevens een stel van zeven door hem getekende coupons

van f 4,—, welke kopie en nog over zijnde coupons aan Annokké bij ontvangst van de aflossing en c.q. te trekken premie zouden moeten worden teruggegeven ¹⁵⁾).

Toen de financiering van Annokké's plannen voorlopig een bevredigende oplossing had gevonden kon er in de courant ruchtbaarheid aan gegeven worden bij het naderen van de kermisweek. Op 23 augustus liet hij, onder de naam van zijn oudste zoon Leonardus Cornelis, die inmiddels op 10 februari 1798 het Rotterdamse poortersrecht had verworven, bekend maken, dat op de plaats „De Nieuwe Vauxhall” aan de Mannenlaan, vauxhall en bal zouden gegeven worden; dat het grote orkest onder leiding zou staan van de heer R. A. Berckenhoff uit Leiden, en dat er gelegenheid zou bestaan om de inwendige mens te versterken met verversingen en „koud eten” terwijl er, mits 's ochtends besteld, „collations” zouden kunnen geserveerd worden voor zoveel personen als men maar verlangde. De entreprijs was op niet minder dan f 1,— gesteld, in tegenstelling tot het etablissement van Van Coert, waar men voor slechts twaalf stuivers binnen mocht, hoewel deze concurrent gezorgd had voor een extra attractie in de vorm van een Chinese tent, die, evenals de hele plaats, geïllumineerd zou zijn. Voor de dansen had Van Coert weer beslag kunnen leggen op burger Huyers en als dirigent had hij burger Chenicau geëngageerd.

In 1799 had Annokké zich verzekerd van de medewerking van de heer J. H. Schmidt, directeur van het groot orkest in de Hoogduitse comédie te Amsterdam, terwijl Van Coert het afsteken van vuurwerk aankondigde en Hirn bekend maakte, dat tijdens de concerten zich iedere avond een meester op een ander instrument zou doen horen.

Het kwam er dus op aan tegen elkaar op te bieden in attracties. In de zomer van 1800 kon men op het voorplein van „De Nieuwe Vauxhall „een fraaie tempel” bewonderen en was de tuin verlicht met drieduizend Engelse lampions. Het was nog steeds Leonardus Cornelis, die er de leiding had, terwijl zijn vader de zaken in het Klein Schippershuis dreef. Met die zaken ging het juist toen minder naar wens. Had mevrouw Annokké door haar ontaktvol optreden de klanten van zich vervreemd? Hoe het ook zij, in de courant van 23 augustus 1800 liet Pieter Isaak de volgende advertentie opnemen:

De ondergetekende vindt zich verplicht, alle Reizigers in het gemeen en zyne Vrienden in het byzonder, welke voornemens zyn mogten by hem te willen komen logeeren, te verzoeken, zich by hun arrivement uitdrukkelijk te informeren of zy wel in het Kleine Schippershuis by Annokké zyn; als hebbende hy sedert verscheidene jaren en wel hoofdzakelyk sedert een kort tydperk, de onaangename blyken gehad, dat Vreemdelingen, aan zyn Huis gerecommandeerd, door (misschien omgekogte) Schippers, Voerlieden of Kruyers, gedetourneerd, elders, in de gedagten werklyk in het Kleine Schippershuis te zyn, geloogerd hebben."

Leonard Cornelis zette ondertussen het familiebedrijf in de Mannenlaan in 1801 en 1802 met „prachtige vuurwerken, zoo als nooit vóór deze in deze stad zijn gezien" voort, afgewisseld met concerten onder leiding van de Amsterdammer Muller. Maar Hendrik van Coert wist hem te overtroeven: bij de opening van het „Groot Orchest" zou men horen „een Storm, Donder en Onweder, hetwelk door den Orchestmeester J. T. van de Stad is gecomponeerd en door dertig voorname Muzykanten zal worden uitgevoerd", terwijl het bal weer aan de beproefde leiding van de balletmeester Huyers was toevertrouwd ¹⁶⁾.

Er was dus gedurende de kermisweek in onze stad gelegenheid te over om zich aan feestvreugde over te geven. Trouwens, dansen kon men niet alleen in de Nieuwe Vauxhall en in de Unie, maar ook in de Doele, en, binnenshuis, bij:

A. H. Frijhoff in de „Mercurius" in de Bagijnestraat
A. Frisch in „De Hoop" op de Hoogstraat
J. J. Oosterman in „Het Oude Hof" op de Delftsevaart
Leendert Klaassen in „Den Gezonden Broeder" op de Nieuwe Markt
J. Offerman in „De Unie" op de Hoogstraat
P. J. van der Graaff in „De Hoop" in de Torenstraat
K. de Kind in „Het Nieuw Zwynshoofd" in de Magere Varkensteeg
M. van Engelen in „De Stad Parys" op de Zijl en
J. van Zeventer in „De Stad Utrecht" op de Zijl.

En dan waren er nog talrijke andere vermakelijkheden, zoals de Italiaanse troep evenwichtskunstenaars van de heer Romanini, het gezelschap paardrijders en springers van Lion Kinsbergen, de goochelkunsten van meester Maykel, het natuur- en werktuigkundig kabinet van de mechanicus M. Maju en een kunst- en naturalienkabinet met preparaten in was van onderdelen van het menselijk lichaam en opgezette vreemde gedierten. Wanneer we dit alles bedenken, ons bovendien realiseren, dat Rotterdam een stad was, die in inwoneraantal de 60.000 niet te boven ging, dat daarvan het grootste gedeelte armlastig was of nauwelijks boven het bestaansminimum leefde en dat etablissementen als dat van Annokké het door hun exclusiviteit van de elite moesten hebben, dan verbaast het ons niet, in de Rotterdamse courant van 2 december 1802 de volgende advertentie te lezen:

„Uit de hand te koop de Plaats genaamd De Nieuwe Vauxhall, staande en gelegen even buiten de Goudsche Poort, met al deszelfs Bepotinge en Beplantinge, alsmede een hegte, sterke en weldoortimmerde Huizinge en Coupels, hebbende een schoon en uitgestrekt Landgezicht; voorts een magnifique Steene Kolfbaan en een royale Coupel daar annex; extra schoone Danszaal, overdekte Kegelbaan en een meenigte Prieëlen, alles binnen korte Jaren Nieuw getimmerd en aangelegd tot een aanzienlyke, welgeregelde en royale Vauxhall. Gemelde Plaats is sedert eenige Jaren aan een aanzienlijk Gezelschap, except Kermis, verhuurd, hetwelk nog wordt gecontinueerd, kunnende de Kooper alle de Meubilen, zoo tot het houden der Societeit, als ook de Chassinetten, Cieradien en hetgeene verder tot de Vauxhall vereischt wordt, overnemen. Nader onderrigting by den Makelaar J. J. Specht te Rotterdam, by wien men een Biljet ter bezichtiging van gemelde Plaats kan bekomen.”

In deze advertentie wordt voor het eerst een toespeling gemaakt op de bestemming van de Plaats gedurende het grootste deel van het jaar, als er geen kermis gehouden werd: er was een societeit in gevestigd en het schijnt geen al te gewaagde veronderstelling, aan te nemen, dat de ledenkring gezocht moet worden onder

de aandeelhouders van 1798. Het gezelschap „Nut en Vreugd” (blz. 233) was misschien een amateurtoneelgezelschap dat in de danszaal van de Plaats zijn repetities hield.

Annokké zelf schijnt zich ook op dit gebied bewogen te hebben; immers op 14 maart 1799 liet hij in de courant een door hem namens een liefhebberij-toneelgezelschap ondertekende annonce opnemen. Tot leniging van de nood, veroorzaakt door de verwoestende overstromingen van dat jaar, zou het gezelschap, dat de zinspreuk:

„De zucht tot leerzaamheid en kunstbevordering
Is 't doel der werkzaamheid van onze vriendenkring”

voerde, op 2 april in de schouwburg een liefdadigheidsvoorstelling geven van Kotzebue's toneelspel „De Onechte Zoon”, gevolgd door het blijspel „Het Geschenk of de Gelukkige Misvatting” naar het Franse stuk van Patrat.

Het staat vast dat de in 1802 voorgenomen verkoop van de Plaats in verband heeft gestaan met nieuwe grote plannen van de societeithouder.

In 1801 had hij zich nl. bij rekest gewend tot het intermediair gemeentebestuur van Amsterdam, met verzoek hem een stuk grond buiten de Muiderpoort in huur af te staan tot het oprichten van een vauxhall. Blijkbaar waren er geruchten over Annokké's precarie financiële toestand tot de hoofdstad doorgedrongen. Immers er is een brief bewaard gebleven aan het stadsbestuur, waarin Annokké deze tracht te ontzenuwen ¹⁷⁾. Hij schrijft daarin o.a.: „Schoon hij, suppliant nimmer zal of wil ontkennen dat de oorlog, waarin deze Republiek gewikkeld is geweest, ook op zijn bestaan een merkelijke invloed heeft gehad, waardoor hij na den Jaare 1795 jaaren heeft gehad, dat hy duysende minder als in voorige Jaaren heeft ontvangen en door welke omstandigheden hij wel verplicht is geworden, minnelijke schikkingen ten opzichte van de termijnen zijner engagementen met zijne crediteuren te maaken, zonder egter immer toevlugt te hebben moeten neemen tot die hulpmiddelen in regten, den ongelukkige debiteur toegekend. Dan dat hij deze vergadering onder beseffens van de kragt deezer verklaring, ten plegtigste kan verzeekeren, dat hij niet alleen op dit ogenblik verkiesende, zich te Rotterdam van zijn vaste

eigendommen te ontdoen, ten volle in staat zoude zijn, alle zijne aangegane engagementen te vervullen, maar dan ook nog in staat zoude zijn, om zijn bij voorige requeste aan deze vergadering voorgedraagene onderneming te kunnen volbrengen. En bijaldien hij niet gelukkig genoeg mogt zijn, door deeze zijne plegtige verklaring de vergadering op dit stuk te hebben kunnen tranquilliseeren, zo is hij genegen en bereid, hetzij aan dezelve of aan de *ad istum actum* uit dezelve gedecerneerde personeele commissie, alle zodanige nadere en voldoende ophelderingen te geeven, als nodig zal zijn, om de waarheid van het hier vooren geposeerde ten deugdelijksten te doen consteeren en dus te overtuigen, dat het nimmer zijn oogmerk is geweest, de kostbaare tijd deezer vergadering met ingebeelde plannen bezig te houden of dwaas genoeg, om ondernemingen te beginnen, welke niet genoegzaam waaren overdagt en na zijne finantiëele vermoogens berekend, en welke dus nimmer konde worden volbragt."

Annokké is er in geslaagd, het stadsbestuur van zijn solvabiliteit en serieuze bedoelingen te overtuigen, want op 24 december 1801 willigde het zijn verzoek in, onder bepaalde, uitdrukkelijk door Annokké gestipuleerde voorwaarden, die o.a. veranderingen in het plantsoen ter plaatse en het graven van een sloot inhielden. De huurder had inderdaad een begin gemaakt met het uitvoeren van deze voorbereidende werkzaamheden. En wat meer is, hij had door niemand minder dan de Amsterdamse stadsbouwmeester B. W. H. Ziesenis (die met de beroemde toneelspeelster Johanna Cornelia Wattier getrouwd was) een ontwerp laten maken voor de, buiten de Muiderpoort, te bouwen vauxhall en een prospectus laten drukken (gedateerd 13 februari 1802). Hij vertelt daarin dat hij na het zien van het beroemde gebouw in Londen een dergelijk etablissement in Rotterdam had opgericht, „hoewel op verre na niet gelijk aan het gene hij te Londen had gezien". En, aldus gaat hij voort: „als men in het oog gelieve te houden, dat men het lokaal tot het bouwen en aanleggen der Vauxhall te Rotterdam gebezigd, van tijd tot tijd, ja zelfs onder het bouwen en aanleggen heeft moeten magtig worden, zoo durft hij zig gaarne refereeren aan het oordeel van hen, die zijn gemeld Etablissement aldaar met hunne tegenwoordigheid hebben vereerd, in hoeverre hij in dit zijn ontwerp is geslaagd. Dan, daar alle deeze locale zwaarigheden alhier geheel en al zullen en moeten wegvallen, zoo vleit hij zig dan ook

in dit zijn voorgenomen plan alhier beter naar wensch te zullen slaagen, en alzoo deeze Stad met een Gestigt te versieren, welk zoo in bouw-orde, als inrigting, dat van Londen zoo al niet overtreffen, ten minste zal evenaaren”.

Deze vauxhall zou bestaan uit twee onderling verbonden zalen van een gezamenlijke lengte van 200 voet met een groot concert-podium in het midden, een 700 voet lange galerij met ongeveer 100 appartementen, voorzien van schuiframen met grote ruiten, „derzelver uitzigt op het land hebbende”, een overdekte kolfbaan met twee koepelkamers aan het eind, bestemd voor biljartvertrekken, een overdekte kegelbaan en verder tempels, berceaux, Engels plantsoen, lanen, vijvers, een cascade en verdere „agrementen”; deze alle uitsluitend, behalve gedurende de kermisweek, ten gebruike van de gezamenlijke leden van de op te richten societeit of „collegie”. Die zou bestaan uit zoveel personen als zich daartoe bij intekening vóór eind maart 1802 zouden hebben verbonden. De contributie zou f 16,— of f 20,— per jaar bedragen al naar gelang van het aantal leden. Die leden moesten zich voor vijf jaar verbinden, met welk voorschrift alleen de hand werd gelicht ingeval van overlijden of vertrek naar elders. De leden zouden vrij entree hebben, en, in het zomerseizoen bij goed weer op zondagavonden een Serenade mogen bijwonen, en hadden het recht van introductie van „zo veele Vrouwen en Vreemdelingen” als zij verkozen: onder vreemdelingen werden zij verstaan die buiten de stad en haar jurisdictie woonden; al die introducés moesten hun namen in een gastenboek schrijven. Aangezien het door Annokké met de stad gesloten contract inhield, dat de Muiderpoort van 1 mei tot half oktober de gehele nacht ten gerieve van de leden open zou blijven, behoudens de verplichting aan de stad een nader te bepalen poortgeld te betalen, zouden de leden zolang ze wilden in de vauxhall kunnen vertoeven. Omdat „het maintien der goede politie” door het onbeperkt openlaten van de poort in gevaar zou kunnen worden gebracht door „sommige mindoorzigtigen” zouden ten aanzien van deze gepaste middelen worden beraamd. Ten slotte zouden de leden het hele jaar door goede wijnen, thee, koffie en veel andere verversingen kunnen bestellen volgens in de vertrekken op te hangen prijslijsten.

Dit prospectus, hoe aanlokkelijk ook, heeft toch blijkbaar niet voldoende Amsterdammers tot intekening kunnen bewegen. Het

fraai opgezette plan leed schipbreuk, getuige een voor een Rotterdamse notaris verleden insinuatie van 16 juni 1803¹⁸⁾.

We lezen daarin, dat de thesauriers ordinaris der stad Amsterdam kennis hadden genomen van het door Annokké met de stad gesloten contract en van het feit dat hij begonnen was met enkele werkzaamheden, die zijn voornemen schenen aan te kondigen om „inderdaad zijne onderneming te vervolgen en tot stand te brengen”, maar dat zij sedertdien hebben moeten ervaren, dat het werk reeds een zeer geruime tijd was blijven liggen en dat er ook geen begin gemaakt was met de bouw van de vauxhall, terwijl er bepaald was dat dit vóór 1 mei 1803 zou moeten hebben plaats gehad, bij gebreke waarvan de reeds geplante bomen aan de stad in eigendom zouden verblijven. „En aangezien dit alles niet aldus kan blijven leggen, maar zij (insinuanten) op het minste het recht hebben om van Annokké bij de niet-uitvoering van het voorgestelde ontwerp te vorderen, dat hij alles weder ten zijnen kosten laat brengen in den staat, waarin hij hetzelfde bij het aangaan van de huur gevonden heeft, waaronder speciaal dan ook het dempen en behoorlijk gelijkmaken van de gegravene sloot, zo doen zij hem interpellieren en aanzeggen om binnen den kortst mogelijken tijd en wel uiterlijk binnen den tijd van twee maanden alles weder te doen herstellen onder het opzicht en ten genoegen van de insinuanten in dien staat, waarin hetzelfde bij het aangaan van het contract geweest is.” Annokké antwoordde hierop aan de notaris: „ik heb het aangehoord en zal mij daarop nader expliceren”.

Er zal wel weinig anders voor de man opgezeten hebben, dan ook de financiële gevolgen van deze onberaden stap te dragen en voortaan alles te zetten op de kaart van zijn Rotterdamse onderneming.

De aangekondigde verkoop van de Plaats ging niet door, maar hij was genoodzaakt de onderneming voortaan zelf te exploiteren, omdat zijn zoon Leonardus Cornelis de 16de april 1803 was komen te overlijden. In de courant van 30 augustus van dat jaar liet hij bekend maken, dat op de avond van die dag op „De Nieuwe Vauxhall” een „aerostatische machine, bestaande in een Ballon, Tijger en Hond” zou worden opgelaten. De volgende avond zou er een groot vuurwerk worden afgestoken met diverse uit Parijs gekomen „decoratien” waaronder „De Beurs van Rotterdam”. Op 1 september zou het vuurwerk worden ontstoken

in de grote ballon, enige honderden voeten boven de grond. En in de courant van 3 september deelt hij het geëerd Publiek mee, dat de aerostatische machines „met zoo veel goedkeuring en toejuicing zijn beschouwd geworden”, dat hij, in weerwil van de buitengewone kosten, besloten had die „luchtmachines, bestaande in twee à drie Ballons, een Tyger, een Hond en een veel meer dan levensgrootte Ruiter te Paard, bij den dag te laten opstijgen, ten einde men de fraaiheid en bewonderenswaardigheid daarvan in zijn volle kragt zoude kunnen zien”. Om van dit schouwspel te kunnen genieten moest men voor f 1,— een entreebiljet kopen, dat echter ook die avond geldig was voor de dan te houden vauxhall met vuurwerk.

Moeten we hieruit opmaken dat Annokké toch weer goede zaken maakte? Heel erg rooskleurig was zijn financiële positie stellig nog niet. Op 30 april 1803 had hij een overeenkomst moeten sluiten met de mr. timmerman Thomas van Outheusden. Over en weer hadden ze het een en ander van elkaar te vorderen. Blijkens het stedelijk schuldbboek had Annokké op 12 juli 1800 zijn grondbezit aan de Mannenlaan verhypothekeerd voor een schuld van f 9.000,— „wegens gedane timmer-, metsel-, steenhouwers- en glazenmakerswerken tot het nieuwe opbouwen van een steene kolfbaan”. Daartegenover stonden enige vorderingen die hij zelf op de timmerman had en waarvan de aard niet nader wordt aangeduid. Beide heren, die niet alles op haren en snaren wilden zetten, regelden hun zaken in der minne, zodat er nog een schuld van Annokké aan Van Outheusden van f 1.000,— overbleef.

Aangezien Pieter Isaak echter niet over kasgeld beschikte, moest hij goedvinden, bij wijze van betaling aan de ander de contributielijsten van de leden der Societeit Gezelligheid over te geven en hem toestaan uit de opbrengst van de contributies zijn verhaal te vinden. Eenmaal aan zijn trekken gekomen, zou hij het recht hebben de resterende contributies te bestemmen voor rente en aflossing van de op de kolfbaan gevestigde hypotheek, „in dier voege echter dat op de Hypotheecq Brief dit jaar alleenlijk een somma van f 100,— benevens de Renten zal worden afgedaan”. Als de contributies niet voldoende opleverden, dan moest Annokké dit bedrag vóór 1 september 1803 betalen. Bovendien moest hij beloven, te beginnen met 1804, jaarlijks f 2.000,— te zullen aflossen, ongerekend de inmiddels daarop verschenen rente.¹⁹⁾ Annokké heeft

aan zijn verplichtingen voldaan en in 1807 was de hele schuld afgelost.

Bij het begin van de kermisweek in 1804 plaatste hij een advertentie in de plaatselijke courant van de volgende inhoud:

N.B. De Ondergeteekende maakt aan het Publyk bekend, dat hij, even als in vorige Jaren, op zijne Plaats, genaamd „De Nieuwe of Groote Vauxhall”, zal houden vauxhall en bal;

N.B. het groote Orchest, dat, in dit Jaar, tot veel verbetering, op een andere Plaats gesteld is, zal door den Heer Dahme, en de Dans door den Heer Chimico, worden gedirigeerd. Dan, hoe schoon het

N.B. Orchest gecomponeerd moge zijn, zullen er, tot meerder vermaak, gedurende de Kermisavonden, door het geheele Hoogduitsch Tooneelgezelschap van Amsterdam, uit de voornaamste Opera's, Aria's, Duetten, Trioos, Quartetten, Sextetten en Choren, van de beroemdste Componisten, als: Sallieri, Paisello, Mozart, Martini, Cimarosa en anderen, geëxecuteerd worden.

Nu dat aan den Ondergeteekenden veel aanzoek is gedaan, ten einde wederom op zijne Plaats te laten zien en opgaan Ballonnen of Gediertens, heeft hij zulks van de hand gewezen, wijl men aan die Gezigten al reeds gewoon is; en het Publyk iets nieuws willende vertoonen, zal men, in een daartoe geschikte Zaal, tegelijkertijd, eene allerluisterlijkste Afbeelding geven van de schoonste steden, Havens, Rivieren en Watervallen, benevens de Schilderachtigste Gezigten van de Natuur, in geheel Europa, inzonderheid in Engeland, Zwitserland en andere bekoorlyke Landstreeken: alles gevolgd naar de origineele Teekeningen, even als of men op die Plaatsen zelf tegenwoordig was; zijnde in één geheel gebragt, ter lengte van honderd en tien voeten, en veertien voeten hoog; tegelijk zal de geheele Plaats met veel kunst en variatie geïllumineerd zijn.

Wijders zullen er op onderscheiden Avonden de schoonste Vuurwerken gegeven worden, waaronder zullen uitmunten de door de kunst vervaardigde Berg Etna, in zijn volle kragt; alsmede den Tempel van Diana, benevens den Tempel der Liefde; en ten einde alle de Aanschouwers genoeg te geven, zullen de Vuurwerken, op eene daar toe opgerigte Stalladje, zoodanig worden geplaatst, dat yder op de gemakkelijkste wijze overal alles zal kunnen zien, zonder dat men voor eenig gedrang of vonken zal behoeven te vreezen.

Voor het overige zal men, volgens gewoonte, alle Refraichissements, benevens Collations, kunnen bekomen. Men zal een aanvang nemen des Maandags avonds ten half tien uren. De Entree voor yder Persoon is eene Gulden en de Goudsche Poort zal, met toestemming van de Wethouderschap dezer Stad, voor die Nachten open blijven, mits betalende yder Persoon Twee Stuivers.

P. J. Annokké.

Hendrik van Coert beijverde zich niet minder om het publiek een zo gevarieerd mogelijk amusement te bieden. Hij had zich de medewerking weten te verzekeren van de beste kunstenaars, waaronder de heren Schirmer en Scholl, terwijl het orkest onder leiding zou staan van de heer W. Ceulen uit Amsterdam, die de nieuwste symfonieën en ouvertures zou ten gehore brengen en zangers en zangeressen van naam de uitgezochtste Italiaanse en Duitse aria's, duetten, terzetten en sextetten zouden uitvoeren. Verder zouden er prachtige „illuminatiën en luchtjachten met verscheiden nieuwe machines” te zien zijn in de grote kolfbaan en „Mechanique, Optische en Theatrale Vertooningen” in de kleine kolfbaan. De entree was inmiddels op f 1,— gebracht.

Bovendien had Van Coert een maand later een nieuwe stunt bedacht in de vorm van een ballonopstijging van de befaamde luchtreiziger Abraham Hopman op zijn Plaats de Unie ²⁰⁾ waarvan het uitvoerig verslag in de courant van 2 oktober te vinden is. Hopman's eerste poging was in juli te Amsterdam mislukt en op een verguizing uitgelopen, maar ditmaal slaagde hij beter. Hoog

boven de verzamelde mensenmenigte wierp hij een vers uit zijn gondel waarvan het laatste couplet luidde:

„Hier drijve ik, schoon miskent, hoog, boven U verheven;
'k Verloor, bij Amstel's Volk, onschuldig, Naam en Eer:
Doch vinde in Rotte's Stad, ook met gevaar van 't Leven,
Mijn Naam, mijn Roem, mijn Eer, Gezondheid, alles weer.”

De ballon daalde bij Schiedam, waarbij de gondel een slootkant raakte en de luchtreiziger er uit geslingerd werd; ze zette de reis verder alleen voort en kwam later op de dag op het landgoed Bakkershagen onder Wassenaar neer. Hopman zelf was inmiddels in triomf in een rijtuig naar de Unie gebracht, maar onthield zich van alle huldiging en volstond met het houden van een „korte maar deftige aanspraak” waarna hij de rest van de dag „in den stillen kring van eenige Vrienden” ging doorbrengen.

Veertien dagen voor deze ballonvaart had Annokké zich gedwongen gezien tot een tweede negotiatie. Op 25 september 1804 ²¹⁾ verklaarde de koopman Jan van Moorsel, dat tien dagen te voren door Annokké van verschillende personen een kapitaal van f 8.000,— was opgenomen, verdeeld in veertig aandelen van f 200,—. Hiervoor had de kastelein van De Nieuwe Vauxhall te zijnen behoeve een schuldbekentenis gepasseerd, waartegenover Van Moorsel zich verbonden had aan de resp. deelnemers aandelen van f 200,— uit te reiken. Jaarlijks zouden er ten overstaan van de notaris aandelen worden uitgeloot en wel op 15 september 1805 en 1806, elk jaar vijf aandelen met een premie van 3 %, op 15 september 1807 tien aandelen met een premie van 4 % en op 15 september 1808 twintig aandelen met een premie van 6 %. De rente over de onafgeloste aandelen zou $1\frac{1}{2}$ % per maand bedragen. Voor de voldoening aan deze verplichtingen stelde de heer Jan Brasker te Edam zich borg; Brasker was de verloofde van Annokké's dochter Anna Margaretha; het huwelijk werd op 27 februari te Edam gesloten ²²⁾. Voorts moest Annokké een onherroepelijke volmacht op Van Moorsel passeren, houdende machtiging om gedurende de vier eerstvolgende jaren alle contributiën te innen van de leden van de Societeit; Van Moorsel zou die gelden voor geen ander doel gebruiken dan tot aflossing van bovengenoemde obligatie en van de nog op de Plaats gevestigde

hypotheeken, en de rente daarvan. Bovendien verklaarde hij uitdrukkelijk, dat de obligatie, hoewel te zijnen behoeve gepasseerd, echter niet aan hem maar aan de gezamenlijke geldschietters behoorde, dat hij de coupons zou tekenen, en er voor zorgen, dat de uitloting tijdig geschiedde, maar dat hij zich hierdoor geenszins verbond tot enige betaling, of zich verantwoordelijk stelde voor enige wanbetaling.

Dat Annokké aan zijn verplichtingen voldaan heeft kon t.a.v. de eerste drie uitlotingen achterhaald worden; ze hadden resp. plaats op 20, 23 en 25 september van de jaren 1805, 1806 en 1807 ²³⁾.

Het is begrijpelijk, dat Annokké onder deze omstandigheden weinig geneigd was tot kostbare experimenten als een vauxhall. In februari 1805 verstond hij zich met zijn concurrent Hendrik van Coert over een *modus vivendi*. Hij zelf nam op zich, zijn vauxhall voor vijf jaar te sluiten en wel van donderdag vóór- tot maandag na de kermis „zonder daarin onder welk voorwendsel dan ook eenige partij of gezelschap te ontvangen of illuminatie of andere vermaken te geven of gedogen”, in ruil voor welke concessie Van Coert hem jaarlijks een schadeloosstelling van f 1.300,— zou uitkeren, tenzij in die vijf jaar op de plaats in de stadsdoele een vauxhall mocht worden gegeven, in welk geval Van Coert zou mogen volstaan met f 600,— per jaar. En als er ergens anders in Cool, Rubroek of Kralingen gedurende de kermis vauxhall zou gehouden worden van dergelijke allure als zij gewoon waren op hun plaatsen te geven, dan zou het bedrag dat op de f 1.300,— in mindering moest worden gebracht door drie neutrale personen moeten worden vastgesteld. Als daarentegen om een of andere reden helemaal geen kermis werd gehouden, aan Van Coert het geven van vauxhall verboden zou worden en de stadspoorten gesloten moesten blijven, dan zou Van Coert van alle betaling ontslagen wezen ²⁴⁾.

Inderdaad heeft Annokké gedurende vijf jaar geen vauxhall gegeven, maar de weduwe J. Hirn maakte in de zomer van 1805 in de courant bekend, dat de grote plaats achter de Stadsdoele met „orchesten, tempelwerken en verdere Decoratien tot het geven van een Vauxhall, in een prachtige smaak, op nieuw aangelegd” was. En Van Coert kwam dit jaar extra goed voor de dag. Hij verkondigde, ervan overtuigd te zijn, dat zelfs vreemdelingen zou-

den betuigen, nooit iets gezien te hebben dat te vergelijken was met de „fraaye Variatien en schoone Amusementen” die hij van plan was te vertonen. Speciaal daarvoor uitgezochte kunstenaars stonden er borg voor, dat alles wat voordien te zien was geweest in luister overtroffen zou worden. En natuurlijk waren er weer „illuminatien, luchtjagten en vuurwerken”, alles opgeluisterd door het groot orkest onder leiding van de heer W. Ceulen.

Annokké deed niet meer van zich spreken vóór 1808. In dat jaar sloot hij een nieuwe lening bij de koopman Isaac Rochussen van f 14.000,— tegen een rente van 6 % met jaarlijkse aflossingstermijnen van f 1.000,— onder verband van zijn bezit aan de Mannen- en Gasthuislanen ²⁵ en ²⁶).

Dit geld besteedde Annokké gedeeltelijk om zijn bezit aan de Mannenlaan af te ronden. In 1809 kocht hij er twee huizen en tuinen bij, het eerste voor f 400,— in contanten en een schuldrentebrief van f 600,— en het andere voor f 1.400,— en een schuldrentebrief van f 600,— ²⁷).

Een week later passeerden Annokké en zijn vrouw voor dezelfde notaris een mutueel testament. Er werd o.a. in gestipuleerd, dat de societeit tussen hun gezamenlijke na te laten kinderen of kleinkinderen gedurende het leven van hun dochters, of tot het overlijden van de langstlevende van haar, onverdeeld zou moeten blijven en beheerd zou moeten worden door hun zoon Christiaan, die toen 29 jaar oud was en dat die plaats na het beëindigen van de huur „altoos tot een societeit en het houden van Vauxhall zal moeten worden gebruikt en, voor zoo verre hetzelfde niet op voordeelige voet kan worden verhuurd, het echter nimmer tot een algemeene Herberg, maar wel tot het geven van Maaltijden en het houden van Vauxhall onder directie als voren zal moeten worden aangehouden.” Als executeurs testamentair werden aangesteld, behalve de schoonzoon Samuel Mertens, de heren mr. Frederik Bernard s’Jacob en Jan van Moorsel ²⁸).

Het jaar daarop heeft Annokké kans gezien opnieuw f 8.000,— los te krijgen van een aantal geldschietters, van wie Isaac Rochussen blijkbaar de voornaamste is geweest. De negotiatie is bij onderhandse akte aangegaan, zodat de juiste inhoud niet bekend is. Weer gelukte het de ondernemende exploitant borgen te vinden; ditmaal waren het Hendricus Johannes Gram en Hartog Osy. Zij verbonden zich op 28 maart 1810 ²⁹) voor de promptte voldoening

der voorwaarden van de negotiatie van f 8.000,— die op 6 februari en volgende dagen ten behoeve van Annokké onder verband van het lokaal der Societeit was opgericht, en waarin Isaac Rochussen mede had deelgenomen voor tien portiën, ieder groot f 200,—.

Dat ook ditmaal de negotiatie gediend heeft om de plaats aantrekkelijker te maken laat zich aflezen uit de grote advertentie, die Annokké in de zomer van 1810, toen hij niet meer aan het contract met Van Coert gebonden was, in de courant liet opnemen:

„Daar de Rotterdamsche Kermis, sedert vele Jaren, uitmuntte in Vermaaklijkheden, waartoe de Vauxhall's niet weinig hebben toegebracht, zoo heeft de Ondergetekende de eer te adverteren, dat zijne Plaats, bekend onder de naam Nieuwe Vauxhall, sedert den Jare 1804, ten tijde wanneer dezelve het laatst tot dat eind is geëmployeerd, zeer aanmerkelijk is verandert en verbeterd; zijnde dezelve Plaats, zoowel door den Aankoop van onderscheiden naburige tuinen, als door het aanleggen van geheel nieuwe en naar den tegenwoordigen smaak ingerichte Plantsoenen, alsmede door het opbouwen van een Orchest in een zeer prachtige Bouworde en het daarstellen van zeer vele besloten, behangen, gestucadoorde en verder welingerichte Vertrekken, dusdanig in aanzien en fraaiheid toegenomen, dat dezelve een uitmuntend en cierlijk Geheel oplevert; de ondergeteekende stelt zich voor, op de voorschreven Plaats, gedurende de Kermis-Week, Vauxhall te houden, waartoe het voorschreve Locaal met eenige duizenden Lampions en verdere Decoratiën, op eene prachtige en bevallige wijze, zal zijn verlicht; terwijl het Orchest zal bezet zijn door een aantal van de beste Meesters, daartoe voor een groot gedeelte expresselijk geëngageerd te Amsterdam, onder directie van den Heer Hanssens, zeer vermaard Orchestmeester, aldaar dirigerende het Muzyk-Gezelschap onder de Spreuk: „Eruditio Musica”. De Ondergeteekende vleid zich, dat de inrichting van zijn Plaats en Vauxhall van dien uitstekenden aart is, dat zij de goedkeuring van een yder zal wegdragen. Men zal zich kunnen voorzien

van allerlei smakelijk en wel toebereid koud Eeten en verdere Refraichissemerten, waarvan de specifique Lijs-ten, met de Prijzen daaragter genoteerd, in alle de Loca-len zullen te vinden zijn, terwijl zoodanige Gezelschap-pen, welke mogten verkiezen afzonderlijk te collatione-ren of eenig Vertrek te bespreken, verzogt worden, des avonds vóór agt ure daarvan kennis te geven aan het Bureau van de Vauxhall, wanneer men van een prompte bediening zal kunnen verzekerd zijn. De Entree is voor yder Persoon eene Gulden. De Goudsche poort zal, met permissie van den Heer Burgemeester, gedurende de Kermis Week den gehelen nacht open blijven, mits be-talende twee stuivers voor yder Persoon.

P. J. Annokké ³⁰⁾.

Het was in deze tijd, dat het begrip vauxhall door inflatie aan-getast werd. In hetzelfde jaar maakte zekere D. Bonerand, kastelein in het Zwitsersche Wijn- en Punchhuis op de Zijl bekend, dat hij te zijnen huize vauxhall en bal zou geven, op te luisteren door de heer M. van Gelder met zijn gezelschap zangers en zangeressen ³¹⁾. Aangezien als het kenmerkende van een vauxhall juist gold, dat het een openlucht-entertainment was, en de Zijl in een dicht be-woonde volkswijk lag, waar geen tuinen te vinden waren, is het duidelijk dat Annokké van Bonerand en, een jaar later van zijn opvolger R. J. Meenerbreuker ³²⁾ geen ernstige concurrentie te duchten had.

Hetzelfde kan gezegd worden van A. de Hoog's café „Bellevue” op de Hoogstraat, waarin 1814 vauxhall, bal en zang gegeven werd en waar de heer W. Meyer uit Amsterdam met zijn troep zangers en zangeressen een aantal „comiecque Zangstukken” ten gehore bracht, waaronder:

„De vermomde minnaars onder de naaimeisjes”,
 „Het voorregt van den Militairen Stand”,
 „De Liefdens Loterij” en
 „De Zuigeling van zestig jaren” ³³⁾.

In 1811 had Annokké de toestemming nodig van de Franse politiecommissaris Marivault voor het houden van vauxhall. Als bijzondere attractie had hij de heer Coppini, „Gymnastiek Itali-

aansch Danser", aan zijn etablissement weten te verbinden, die eerder opgetreden was voor de koning van Westfalen en wiens „groote en wonderlijke talenten" alles te boven gingen.

Kort te voren, op 14 juni was zijn enige overgebleven zoon, Christiaan, „koffyhuishouder", in het huwelijk getreden met Adriana Algonda van der Giessen uit Rotterdam. Vermoedelijk dreef hij toen al de zaken voor zijn vader in het Klein Schippershuis. Er is eerder sprake van hem in een notariële akte uit het jaar 1806 ³⁴⁾ waarin hij voorkomt als „mede-geassocieerde in de gewezen compagnie van negotie te Edam, gecanteerd hebbende onder de firma van Jan Brasker en Co." Het gaat hier om een schuldbekentenis van f 2.543,— ten behoeve van David Koning en Zoon, kooplieden te Rotterdam, ter zake van geleverde tabak. Jan Brasker was, zoals we gezien hebben, Christiaan's zwager. Christiaan zelf zullen we straks nog nader ontmoeten.

Uit de omstandigheid dat Christiaan het Klein Schippershuis dreef, mogen we niet opmaken, dat de vader op de Plaats achter de tapkast stond; hij had de algemene bedrijfsleiding; kastelein was een zekere Johannes Josephus van Houtum, die in 1811 zijn testament maakte ³⁵⁾.

In de jaren 1812 en 1813 mocht de Rotterdamsche Courant niet meer verschijnen, zodat Annokké op andere wijze ruchtbaarheid zal hebben moeten geven aan zijn vauxhall. Dat het jaarlijks feest ondanks de heersende malaise doorgegaan is, blijkt uit de aankondiging in het bevrijdingsjaar 1814 in de herrezen courant ³⁶⁾. „Annokké's Vauxhall" staat er boven; wat de financiële resultaten ook geweest mogen zijn, zijn onderneming was in Rotterdam een begrip geworden. Hij spreekt daarin over het groot orkest „hetwelk gepasseerde jaar zoo veel bewondert is", waarvan de heer Hanssens, dirigent van het orkest der Amsterdamse Schouwburg, weer de leiding zou hebben. De Plaats zou versierd en verlicht zijn in een geheel nieuwe smaak „met Decoratien, toepasselijk op de gelukkige ommekeer van zaken in ons Vaderland".

Ook in 1815 heeft Annokké weer hetzelfde orkest laten optreden, gesecondeerd door een aantal van de bekwaamste artisten, „zoo in het Vocale als Instrumentale". De entreprijs was dit jaar verhoogd met twee stuivers ten behoeve van de armen ³⁷⁾.

De toon van deze advertentie is vrij mat. Mogen we hieruit opmaken dat de ouder wordende Annokké de moed heeft opgegeven,

dat zijn etablissement nog eens als primus inter pares zou worden beschouwd? In ieder geval moeten financiële zorgen hem gekweld hebben. In 1811 was notaris v. d. Looy bij hem verschenen om hem aan te zeggen, dat krachtens akte van transport van 23 juli van dat jaar voor de Haagse notaris Scheurleer, Isaac Rochussen, zijn voornaamste crediteur, eigenaar was geworden van de schuld-kustingbrief van f 17.000,—, door Annokké in 1786 gepasseerd ten behoeve van Ignatius Schöbel, gevestigd op het Klein Schippershuis, waarvan inmiddels f 4.000,— was afbetaald en dat de rente voortaan aan Rochussen moest worden betaald ³⁸⁾.

Op 14 april 1813 machtigde Annokké Catharina Maria Hoys, weduwe van Jan van Moorsel ³⁹⁾ tot het innen van alle, sedert 1 januari verschenen of nog te verschijnen contributies van de societeit, die toen al de naam „Gezelligheid” droeg, zolang de daarop gevestigde hypothecken niet „finaal” waren afgelost ⁴⁰⁾.

Zijn benarde financiële positie en gevorderde leeftijd hebben Annokké vermoedelijk bewogen, met zijn schuldeisers tot een akkoord te komen, al moest hij daardoor de onderneming, waaraan hij zijn hart verpand had, prijsgeven: op 21 januari 1817 kwam het contract tot stand, waarbij hij de plaats „Gezelligheid” met de hele inventaris en alle requisieten voor de vauxhall aan Isaac Rochussen, de weduwe van Jan van Moorsel, Anselmus Martinus van Moorsel en diens zwager Johannes Jacobus Fredericus van Niel verkocht ⁴¹⁾.

De nieuwe eigenaars en hun erfgenamen hebben de exploitatie van de Plaats Gezelligheid als societeit voortgezet. Die erfgenamen waren in 1845, toen de Plaats in openbare veiling verkocht werd:

de koopman Adriaan van der Hoop, gehuwd met Marie Rochussen; Hendrik Rochussen; Sara Cornelia Rochussen, gehuwd met de wijnkoper Jacob Adriaan Roest van Limburg, en de koopman Eberhard Peter Löhnis, gehuwd met Theodora Jacoba Rochussen, allen te Rotterdam, en verder:

Jan Adriaan Rochussen te Apeldoorn; Anselmus Petrus Maria van Moorsel en Maria Henrietta van Moorsel, beide te Rotterdam; Johannes Franciscus Schuuren, wijnkoper, gehuwd met Wilhelmina Catharina Brigitta van Niel, en mr. Joannes van Riel jr., advocaat, gehuwd met Paulina Maria Joanna van Niel te Amsterdam.

Kopers waren: de commissionair D. F. E. Bunge, de koopman C. G. Kolff en de kaarsenmaker B. A. Kloppenburg ⁴²⁾.

De koopsom bedroeg toen f 16.300,—. Dit drietal heeft de exploitatie van de Plaats Gezelligheid nog enige tijd voortgezet totdat de uitvoering van het waterproject de in Rubroek gelegen landerijen aantrekkelijk maakte voor woningbouw. Omstreeks 1860 is het complex in handen gekomen van de aannemer C. Boogaard Parqui, die er goedkope huizen op bouwde. De Mannenlaan ging toen Generaal van der Heydenstraat heten en niets herinnerde meer aan de oude glorie.

In de Rotterdamsche Courant van 6 maart 1817, dus kort na de verkoop van de Plaats Gezelligheid, kwam een advertentie voor van de veiling van het vermaarde Huis te Krooswijk, alias het Duifhuis ⁴³⁾, die op 27 maart zou plaats hebben. Het wordt daarin beschreven als een „fraai Heerenhuis, nu ook geappropriëerd tot een volkomen winterverblijf, voorzien van een fraaije geschilderde ruime Zaal en andere spatieuze Kamers en Vertrekken, meest gestukadoord en allen proper behangen, ruime Keuken en andere Commoditeiten, voorts Tuinmanswoning, Stalling voor zes Paarden, Koetshuis, Oranjehuis, Koepel aan de Rotte . . . zijnde in de Plaats, die over en langs de Rotte een aangenaam Uitzigt is hebbende, verscheide rianten partijen Water- en Slingerbeken, Houtplantsoen, warmoeziersland, Boomgaarden en verdere bepoting, waarbij nog behoort een Cingel en private Oprij Laan met eene Moestuin over de Plaats gelegen en een stuk Boschland, groot c. eene morgen”. De toenmalige eigenaar was mr. Claudius Pieter Gevers, die het uit de boedel van zijn moeder, Catharina Wilhelmina van der Staal gekregen had ⁴⁴⁾.

Koper werd de loodwitfabrikant Abraham Demmers, die er f 11.250,— voor betaalde, maar blijkbaar nooit van plan is geweest, het buitenhuis zelf te bewonen. Want reeds op 7 mei 1817 verhuurde hij het voormalige Duifhuis c.a. met uitzondering van de oprijlaan, de moestuin, de boomgaard en het bos voor een jaar aan de logementhouder P. I. Annokké voor f 1.200,— ⁴⁵⁾ en het jaar daarop nog eens, maar nu voor een periode van zes jaar, inclusief oprijlaan, boomgaard enz. ⁴⁶⁾. Twee weken nadat Annokké de hand had weten te leggen op het voormalige Duifhuis gaf hij richtbaarheid aan zijn nieuwe onderneming in de courant van 25 mei 1817:

„De eerstondergeteekende brengt bij dezen kennis, dat hij, in possessie gekomen van het van ouds genaamde Huis te Krooswijk, hetzelfde na Heden den 24en Mey voor het Publyk zal openen en met verloop van eenige dagen een begin maken met het geven van maaltijden en alles met den meesten smaak zal ingericht hebben, tot het logeren van Familien, welke gedurende het Zomer-Saisoen voor eenige weken van deze aangename ligging zouden verkiezen te jouisseriesen ofwel voor langer tijd eenige Apartementen begeren. Een goed, gemaklijk Rijdtuig, alsmede geschikte Booten, om zich naar de Stad te laten vervoeren zullen altijd voor diegeenen in gereedheid zijn, welke van deze Plaats en Huis gelieven gebruik te maken. En voorts, dat het Logement, van ouds genaamd het Klein Schippershuis, thans het Heeren Logement, door deszelfs Zoon Christiaan Annokké zal worden gecontinueerd; zullende men tot het houden van Table d'Hote als van het Logement niets onbeproefd laten, om te trachten de Stadgenoten en Reizigers te voldoen, zich bij deze in hunne geëerde gunst aanbevelende.”

P. I. Annokké.

C. Annokké.

Christiaan bleef niet lang de scepter zwaaien in het Heerenlogement want op 10 december 1817 bracht zijn vader het al in openbare veiling ⁴⁷⁾. Als kopers kwamen uit de bus Martinus Donart, kastelein in de societeit „Vredebest” en Martinus Hartman, zonder beroep. De koopsom bedroeg f 16.700,—. Elf jaar later verkocht Donart zijn aandeel aan Hartman ⁴⁸⁾.

Kort na het ingaan van de nieuwe zesjarige huurtermijn sloot Annokké een akte van compagnieschap met een zekere Eugenius Severinus de Jonge, een Maastrichtse jood, die daar debitant van de Koninklijke loterij was geweest ⁴⁹⁾, „tot het voortzetten van het logement, gevestigd in het Huis te Krooswijk voor de tijd van zes jaar. Elk van de firmanten zou f 1.000,— inbrengen voor het inkopen van wijn, koloniale produkten e.d. en tot het doen van kleine uitgaven als de aankoop van meubelen. Verder bevatte het contract de bepaling, dat de huishouding zou bestaan uit Annokké

en zijn vrouw, De Jonge, een huishoudster en zoveel mannelijke en vrouwelijke bedienden als de vennoten nodig zouden oordelen en verbond Annokké zich zo spoedig mogelijk een behoorlijk onderdak te zullen zoeken voor zijn „onzinnige” dochter Maria ⁵⁰). Op dezelfde dag verkocht Annokké aan zijn compagnon verschillende roerende goederen in het Huis te Krooswijk, zoals tuintafels en -stoelen, diverse soorten glazen, een biljart, tuingereedschappen en een boot ⁵¹), alles voor f 4.500,—, die De Jonge alleen maar zou mogen verhuren en verkopen aan de firma P. I. Annokké & Co. met de bepaling, dat Annokké te allen tijde die goederen weer van De Jonge mocht overnemen.

Een half jaar later trad zekere Jan Karel Schott als compagnon toe. De firma heette voortaan Annokké en Schott; Annokké zou de hoofdleiding behouden, terwijl Schott zich verbond tot het uitvoeren van alle werkzaamheden, die „een geregelde uitoefening der affaire” zou eisen. Behalve kost, drank en inwoning, gecalculeerd op f 110,—, zou Schott hiervoor jaarlijks f 100,— ontvangen; hij kon te allen tijde zonder schadeloosstelling ontslagen worden. De winsten van de onderneming kwamen ten goede aan de beide andere compagnons ⁵²).

Annokké is geruisloos uit deze stad verdwenen, ons in het ongewisse latend over zijn motieven. Op 16 maart 1821 werd hij als inwoner van Haarlem ingeschreven, „komende van Amsterdam”. Hij ging toen wonen aan de Spaarnwouderstraat. Anderhalf jaar later, op 16 december 1822, overleed hij in die stad in de ouderdom van 66 jaar, „na een genoegelijke echtverbintenis van 47 jaren”, zoals zijn weduwe in de plaatselijke courant liet bekend maken. Het sterfhuis lag aan het Korte Spaarne, wijk 2 no. 214, thans Korte Spaarne 21 ⁵³).

Margaretha Pipersberg heeft op 30 maart 1829 in de ouderdom van bijna 82 jaar het hoofd voorgoed neergelegd in Kampen. Het is waarschijnlijk, dat zij daar ingewoond heeft bij haar dochter Cornelia Hendrika, die in de lidmatenregisters van de Ned. Hervormde gemeente aldaar was ingeschreven.

Christiaan is op 5 november 1824 te Amsterdam overleden. Zijn weduwe woonde in 1829 met twee minderjarige kinderen in een woonkazerne in de Penssteeg te Rotterdam. De jongste van deze, Christiaan Adrianus, die in 1839 negentien jaar oud was, woonde

toen als verversknecht in de Lange Pannekoekstraat. Weer tien jaar later komt hij als schilder voor in de Broedersteeg. Hij was toen gehuwd met Wilhelmina Spanjersberg, die hem drie kinderen geschonken had: Christiaan Leonardus, Klara Johanna en Adriana Algonda.

Zelfs in 1871 was de heugenis aan de vauxhall-pionier niet helemaal verbleekt. Zekere V. d. N. schreef toen in *De Navorscher* ⁵⁴⁾ het volgende:

„Annokké schijnt een ondernemend man geweest te zijn. Ik herinner mij nog zijn persoon, middelmatig van postuur en zoo als toen algemeen, gepoederd, dragende veelal eenen grijzen rok en met een niet ongunstig voorkomen. Hij was logementhouder in het vroeger zeer gunstig bekende Klein Schippershuis. Of A. goede zaken gemaakt heeft zoude ik betwijfelen. Op zijne plaats werd op kermis dagelijks vauxhall gehouden, totdat die is overgegaan in andere handen en eene societeit geworden onder de naam Gezelligheid, die veele jaren zeer gezocht was, alwaar des zomers maandelijks concerten gegeven werden en met kermis een paar avonden vauxhall voor de leden gehouden werd.”

Ons rest nog slechts, enkele woorden te wijden aan de geschiedenis van het Huis te Krooswijk, nadat Annokké zich op zo mysterieuze wijze had teruggetrokken.

In september 1819 verkocht Abraham Demmers de buitenplaats voor f 12.000,— aan Bernardus Sepherinus de Jonge ⁵⁵⁾, broeder van Eugenius, die was getrouwd met Sara Levison, alias Saartje Meyer; hijzelf had vroeger Benjamin Salomon geheten ⁵⁶⁾. Deze Bernardus woonde in 1826 op Krooswijk als particulier ⁵⁷⁾.

De exploitatie als hotel- en uitspanningsbedrijf is dus blijkbaar niet lang voortgezet.

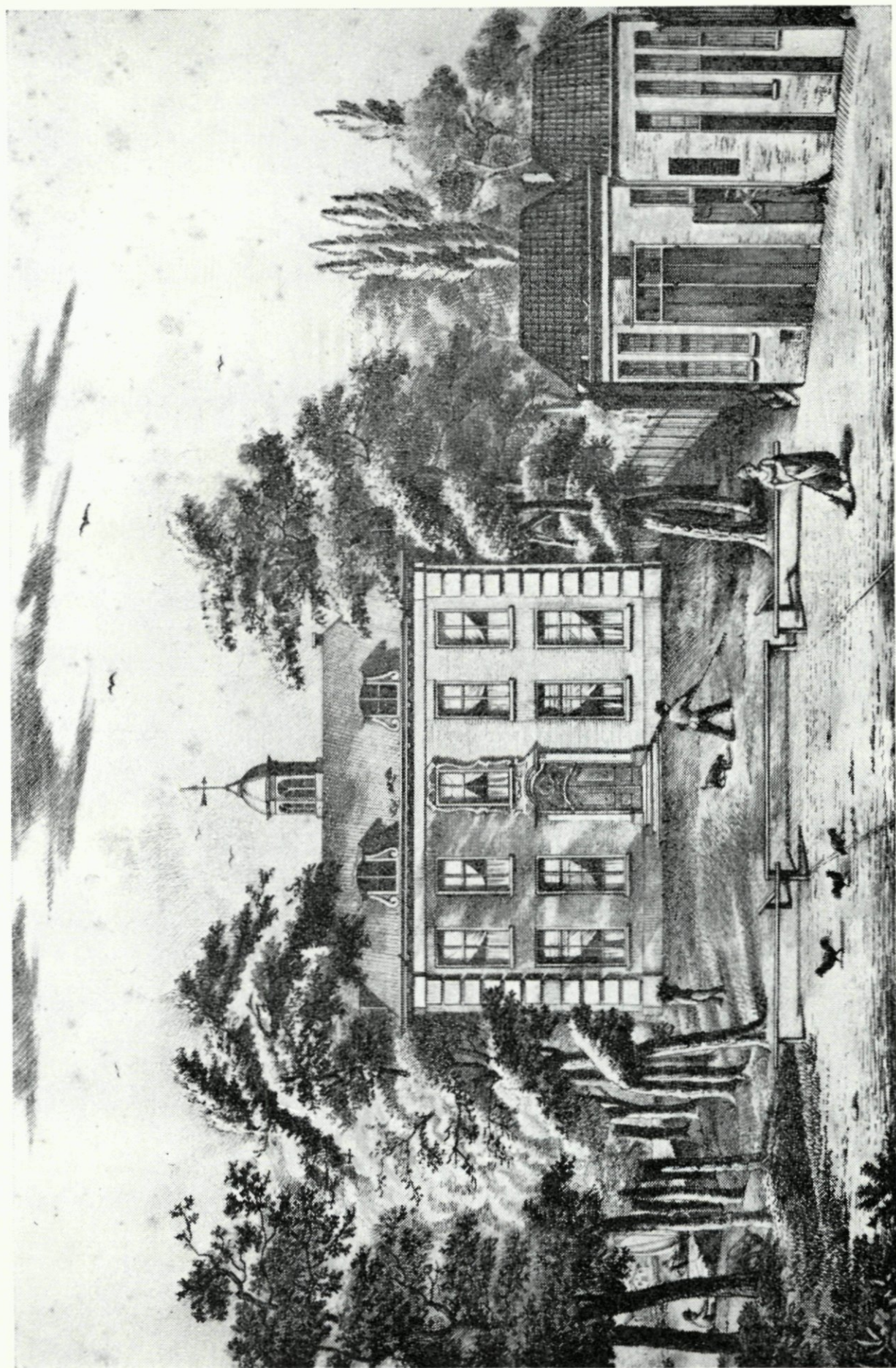
Twee jaar later werd het huis in het openbaar geveild. Toen het bij opbod niet meer bleek op te zullen brengen dan f 9.050,— rees bij de burgemeester de gedachte, dat het misschien mogelijk zou zijn de buitenplaats voor een zacht prijsje te kopen en het terrein te bestemmen voor een begraafplaats. Dit denkbeeld vond instemming bij de wethouders, die ermee akkoord gingen te trachten het complex voor ten hoogste f 12.500,— aan te kopen. Aan gezien het echter kort dag was en de afslag enkele dagen later zou

plaats vinden, achtten B. en W. termen aanwezig om de hand te lichten met art. 71 van het stedelijk reglement, dat voorschreef, dat elke aankoop van onroerend goed eerst ter deliberatie van de Raad moest worden gebracht. Alleen besloot het college aan ieder der raadsleden diezelfde avond nog een vertrouwelijke kennisgeving van de voorgenomen transactie te doen toekomen. Aldus geschiedde. Door middel van een stroman gelukte het het stadsbestuur voor f 12.450,— de eigenaar te worden van het Huis te Krooswijk. En de Raad heeft het desbetreffende voorstel van B. en W. onder dank aangenomen ⁵⁸⁾).

NOTEN

- 1) Not. archief Den Haag no. 4584 fol. 706.
- 2) Not. archief Den Haag no. 4392 fol. 65 vgl.
- 3) Buurtboek Spuistraat 1750-1799 no. 120 p. 117. (Deze en andere Haagse gegevens zijn mij verschaft door mr. Mensonides, gemeente-archivaris van 's-Gravenhage.
- 4) Not. archief 3459 fol. 1325.
- 5) Not. archief 3460 fol. 459.
- 6) Not. archief 3342 fol. 97.
- 7) Not. archief 3601 fol. 190 vlg. d.d. 10.2.1790.
- 8) Requestboek van de Weth. 1794-1796 fol. 38 vo.
- 9) Not. archief 3614 fol. 818 vlg. d.d. 5.12.1796.
- 10) Gift van 3 mei 1797.
- 11) Gift van 10 mei 1798.
- 12) Gift van 5 juni 1798.
- 13) Gift van 21 februari 1800.
- 14) Not. archief 3362 fol. 812 vlg. d.d. 6.3.1798.
- 15) Not. archief 3362 fol. 656 d.d. 4.10.1798.
- 16) Rotterdamsche Courant 26 augustus 1802 no. 102.
- 17) Bijlage notulen van het Intermediair gemeentebestuur van Amsterdam 1801, no. 765, mij welwillend ter beschikking gesteld door de gemeentearchivaris van Amsterdam, mr. W. F. H. Oldewelt.
- 18) Not. archief 3373 fol. 938 d.d. 16.6.1803.
- 19) Not. archief 3752 fol. 1434 vlg. d.d. 30.4.1803.
- 20) Rotterdamsche Courant 29 september 1804 no. 117.
- 21) Not. archief 3377 fol. 479 vlg. d.d. 25.9.1804.
- 22) De tweede dochter, Cornelia Hendrika was op 25 april 1804 gehuwd met Samuel Mertens uit Solingen.
- 23) Not. archief 3380 fol. 21, 3383 fol. 192 en 3386 fol. 101.
- 24) Not. archief 3636 fol. 691 vlg. d.d. 25.2.1805.
- 25) Not. archief 3386 fol. 555 vlg.
- 26) Not. archief 3644 fol. 726 vlg.
- 27) Not. archief 3646 fol. 319 d.d. 25 maart 1809.

- 28) Not. archief 3646 fol. 336 vlg. d.d. 1 april 1809.
- 29) Not. archief 3798 fol. 758 vlg. d.d. 28 maart 1810.
- 30) Rotterdamsche Courant van 11 augustus 1810 no. 96.
- 31) Rotterdamsche Courant van 14 augustus 1810 no. 97.
- 32) Rotterdamsche Courant van 13 augustus 1811 no. 97.
- 33) Rotterdamsche Courant van 13 augustus 1814 no. 97.
- 34) Not. archief 3445 fol. 549 d.d. 25 maart 1806.
- 35) Not. archief 76 fol. 509 d.d. 2 augustus 1811.
- 36) Rotterdamsche Courant van 13 augustus 1814 no. 97.
- 37) Rotterdamsche Courant van 12 augustus 1815 no. 96.
- 38) Not. archief 156 fol. 768 d.d. 19 augustus 1811.
- 39) Jan van Moorsel is op 14 januari 1813 overleden.
- 40) Not. archief 161 fol. 965 d.d. 16 april 1813.
- 41) Not. archief 169 fol. 135 vgl. en 149 vgl. d.d. 20 en 21 januari 1817.
- 42) Verkoop-akte verleden voor notaris J. M. A. Cazaux d.d. 21 mei 1845.
- 43) Zie voor de oudere geschiedenis van het Huis te Krooswijk het artikel van mr. R. Bijlsma in het Rotterdams Jaarboekje 1914, blz. 65 vgl.
- 44) Boedelscheiding not. archief 3790 fol. 1415 vgl. d.d. 27 juli 1809.
- 45) Not. archief 341, fol. 218 d.d. 7 mei 1817.
- 46) Not. archief 742, fol. 961 d.d. 27 september 1818.
- 47) Not. archief 171 fol. 861. Het pand bleef belast met een hypotheek van f 13700.— ten behoeve van Isaac Rochussen.
- 48) Not. archief 444 fol. 441 d.d. 1 mei 1828.
- 49) Not. archief 192 fol. 273 d.d. 10 augustus 1826.
- 50) Not. archief 173 fol. 506 d.d. 3 oktober 1818.
- 51) Not. archief 173 fol. 498 d.d. 3 oktober 1818.
- 52) Not. archief 174 fol. 818 d.d. 30 april 1819.
- 53) Voor de desbetreffende inlichtingen ben ik dank verschuldigd aan de heer H. L. Kruimel, conservator van het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage en aan mejuffrouw dr. G. H. Kurtz, archivaris van de gemeente Haarlem.
- 54) Navorscher, 21ste jaargang pag. 29.
- 55) Not. archief 175 fol. 925 d.d. 12 november 1819.
- 56) Not. archief 192 fol. 602 d.d. 21 november 1826.
- 57) Not. archief 192 fol. 273 d.d. 10 augustus 1826.
- 58) Resolutiën van de Raad d.d. 25 april 1828.

36. Het Huis Krooswijk c. 1827; naar een steendruk van D. van Welle. (Gemeente Archief)

37. De opgegraven fundering vanuit het noorden gezien vanaf het dak van een aangrenzend huis, rechts de broodoven, links het gemak; foto Openbare Werken.